

שיחת השבוע

חב"ד | צעירי אגודת חב"ד
 750 סניפים, בתי חב"ד, ברחבי הארץ

הקרב המכריע על התודעה

מה אנחנו עושים כדי לבצר את התודעה העצמית שלנו. את הצדק שלנו. את זכותנו המלאה בארץ הזאת. את היותנו רחמנים בני רחמנים

מול תעמולת השקר. ככה בונים תודעת שנאה (מתוך אתר PMW)

אחת השאלות שניצולי השואה נשאלו שוב ושוב הייתה, מדוע לא התקוממתם? למה מילאתם את הפקודות האכזריות? למה הסכמתם להידחס בקרונות בקר? איך הצליחו עשרות חיילים נאצים להוביל אלפים לבורות קבורה ולמשרפות?

הניצולים השיבו תשובה אחת: מי שלא היה שם, לא יבין זאת. ובאמת, רק כשקוראים את הסיפורים המלאים של ניצולי השואה קולטים איזה תהליך מתוחכם ואכזרי היה נחוץ כדי שמכוננת המוות הזוועתית הזאת תוכל לפעול. זה לא קרה ברגע אחד, אלא במהלך מתוכנן שהפך בהדרגה אנשים בנייחורין ליצורים כנועים וצייתנים, שאינם יכולים אפילו להעלות על דעתם התנגדות והתקוממות.

תעמולת זוועה

מכוננת ההשמדה הנאצית הפעילה מערכת הונאה אדירה. המיליונים שנדחסו ברכבות האמינו באמת ובתמים שהם עומדים לפתוח בחיים חדשים במקומות אחרים. אסירים חולים ופצועים שהועמסו על משאיות היו משוכנעים שהם נלקחים לבתי הבראה. גם תאי הגזים הוסוו כתאי מקלחות, שנועדו להשלות את האומללים כי הם עומדים להתרחץ ולהתרענן.

הקרב על התודעה חשוב לא פחות ואולי יותר מהמלחמה הפיזית, וכאן יש לנו בהחלט סיבה לדאגה. אויבינו עוסקים ללא הרף במלחמה התודעתית. כל האמצעים כשרים בעיניהם להציגנו כאכזרים, מפלצתיים, מושחתים ומדכאים. כל שקר פרוץ שעולה על הדעת מנותב למטרה זו.

אין להם בעיה להכחיש את ההיסטוריה היהודית בארץ ישראל, ולראות בנו זרים וכובשים. בחוצפתם הם חוזרים שוב ושוב על השקר שירושלים הייתה מאז ומעולם ערבית, וכי מעולם לא היה בה בית מקדש. אסירי מת ממחלה בכלל? אנחנו רצחנו אותו. יש שיטפונות

בעזה? אנחנו פתחנו סכרים ויצרנו את ההצפות. אפשר לגחך לנוכח הדמיון הפרוע והשקרים ההזויים, אבל מאות מיליוני ערבים, בארץ ובעולם, סופגים את תעמולת הזוועה. מה הפלא שהם מלאי משטמה ותאוות רצח כלפי העם היהודי?

השאלה היא מה אנחנו עושים כדי לבצר את התודעה העצמית שלנו. את הצדק שלנו. את זכותנו המלאה בארץ הזאת. את היותנו רחמנים בני רחמנים, שבאין ברירה נאלצים להילחם במבקשי נפשנו. האתגר הזה אינו פשוט, מפני שיש לדאבוננו יהודים וערוצי תקשורת המהדהדים פנימה את המסרים של אויבינו.

לסתום את הסדק

עשרה בטבת מציין את תחילת המצור שהטילו הבבלים על ירושלים. ביום הזה עדיין לא קרה דבר בירושלים ובכית המקדש. ובכל זאת עשרה בטבת הוא צום חמור, מפני שבו החל התהליך שהוביל בסופו של דבר לחורבן.

יש לשים לב לנקודות התחלה של תהליכים. כשנוצר סדק קטן בסכר חייבים לטפל בו במלוא החומרה, אף שעדיין הסכר עומד על תילו והכול נראה פסטורלי ושליט. כי הסדק הקטן הזה, אם לא ייסתם במהרה, עלול להתרחב ולגרום לפריצת הסכר כולו.

עלינו לחזק בלב העם את האמונה, את ההכרה בצדקתנו ואת זכותנו המלאה על הארץ הזאת. רק כך נוכל להדוף את שקרי אויבינו ולעמוד מולם מתוך עוצמה רוחנית.

יש חדש

האור דוחה את החושך

בסוף השבוע פורסם על זוג שיצא ממסעדה בגבעתיים בלי לשלם במחאה על הדלקת נרות חנוכה במסעדה. בתגובה פרסמו בעלי המסעדה את הרקע: "לפני שנתיים, הבעלים האהוב אבי אילון נהרג בתאונת אופנוע... אבי היה איש של חסד, נתינה ואהבת הזולת! כחלק מהנצחתו, זו שנה שנייה שאנו מזמינים ומתכבדים בנוכחותם של בית חב"ד, בראשות הרב בקרמן, כדי להדליק נר אחד בחנוכה לעילוי נשמתו. הרב בא ומדבר בקצרה על פועלו של אבי, על האיש הטוב שהיה - ומדליקים יחד נרות בשירה גדולה... אנחנו נמשיך להפיץ אור בעולם!"

'מלווה מלכה' עולמי

במוצאי שבת זו (ויגש) מתקיים בפעם השמינית מיום 'מלווה מלכה' לעילוי נשמת השליח הרב אהרן אליעזר צייטלין. כל משפחה מוזמנת לקיים בביתה את הסעודה כמנהגה עם בני הבית. בין המשתתפים יוגרל שטר דולר לברכה מהרבי מליובאוויטש. להשתתפות שלחו תמונה מה'מלווה מלכה' שלכם לכתובת melavemalka8@gmail.com

שבת עם נשמה

הופיע מגזין 'נשמה' לחודש שבת, מבית צעירי אגודת חב"ד, ובו סיפוריהם המרתקים של גולן שוורץ והאדריכלית שעזבה את ההייטק וכיום בונה מקוואות; המלחמה שניהל בעל התניא נגד נפולאון; ועוד מאמרים, טורים ורעיונות. להשיג בכתי חב"ד ברחבי הארץ.

זמני השבוע

ירושלים	ת"א	חיפה	באר שבע	אילת	ניו יורק
16:05	16:26	16:13	16:28	16:31	16:19
17:24	17:26	17:23	17:27	17:30	17:24

שבת ישראל, קרב והזמנים

לדגיש טעם יהודי KEDEM PRODUCT OF USA

הקב"ה נמצא איתנו בגלות

בפרשתנו הקב"ה מבטיח ליעקב אבינו שירד עימו למצרים, וגם יעלה אותו משם בכוא העת: "אֲנִי אֶרְדֶּךָ עִמָּךְ מִצְרַיִם, וְאֶנְכִי אֶעֱלֶךָ גַם עִלְיָה". נאמר על כך בזוהר (פרשת שמות): "אם לקראת יתרו יצאו כל בני ישראל, מכיוון שראו את משה יוצא לקראתו, על-אחתי-כמה-זכמה גדול כבודו של יעקב אבינו, שהקב"ה בעצמו ירד עימו למצרים".

חז"ל אמרו (מגילה כט,א): "בכל מקום שגלו ישראל שכינה עימהם". וכדברי הזוהר: "שכינתא בגלותא" - השכינה בגלות. בספר התניא (אגרת הקודש ז) נאמר שנשמתו של יעקב אבינו כוללת בתוכה את נשמות כל ישראל. נמצא שהקב"ה ירד לגלות עם כל יהודי ויהודי.

לא יכולים לסבול

לא זו בלבד שהקב"ה נמצא בגלות עם כל

יהודי, הוא אף מצטער בצערם של ישראל, כמו שכתוב (ישעיהו סג,ט): "בְּכָל צָרָתָם לֹא צָרָה יֵשׁ לְדַיִק בְּנֵאמָר 'צִרְתָּם', שֶׁצִּעְרוּ שֶׁל הַקַּב"ה תּוֹאֵם אֶת צִעְרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁאִינֵם מִסּוּגְלִים לִסְבוּל אֶת צִעַר הַגְּלוּת. אִף שֶׁהַקַּב"ה מִצַּד עֲצֻמוֹ יִכּוֹל הִיָּה 'לִסְבוּל' צָרָה זֹאת, מִדְּגִישׁ הַנְּבִיא "בְּכָל צִרְתָּם לֹא צָרָה". כְּלוּמָר, צִעְרוּ שֶׁל הַקַּב"ה מוֹתֵאֵם ל'צִרְתָּם' שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁאִינֵם מִסּוּגְלִים לִסְבוּל אֶת צִעַר הַגְּלוּת.

אדמו"ר הרי"צ אמר שראוי היה לבני ישראל להיות במעמד של חתן שחמיו מפרנסו ואין הוא צריך לטרוח במאומה. גם הקב"ה צריך לספק לבני ישראל את כל צורכיהם הגשמיים, וכלשון חז"ל (בבא מציעא מט,א): "אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב!".

מה ליהודי ולגשמיות?!

גלות מצרים הייתה מאופיינת בעבודת פרך, וכפי שחז"ל מסבירים (סוטה יא,ב): "שהיו מחליפים... מלאכת נשים לאנשים". ורש"י מבאר: "וזו היא קשה, שלא היו רגילין בכך". כל יהודי הוא בנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ומקומו

ליד שולחן אביו המלך, ושם יש לספק לו את כל הדרוש לו, בלי טרחה, שכן אפילו המאמץ הקל ביותר נחשב לעבודת פרך בעבורו.

עצם העובדה שיהודי צריך לעסוק בענייני העולם הזה הגשמי היא בכחינת 'עבודת פרך', שכן ענייניו של היהודי הוא תורה. מה לו ולגשמיות העולם?! ועוד עליו להתמודד עם גלות!

גאולה בכוח השמחה

על כך אומר הקב"ה לכל אחד ואחד מישראל: "אנוכי ארד עימך מצרימה". ובפשטות, כל ענייני העולם והגלות יוצאים לקראת היהודי, עוזרים ומסייעים לו להשלים את עבודתו ולהפוך את הגולה לגאולה, על-ידי תוספת האות 'א' הרומזת לקב"ה - "אלופו של עולם".

ולמעשה, כדי להחיש את הגאולה צריך להוסיף בעיקר בשמחה, שכן השמחה "פורצת גדר" ובכלל זה את גדרי הגלות. ובמיוחד שרבים עוסקים בכך, שכן אפילו על מעשה אחד של אדם יחיד פוסק הרמב"ם (הלכות תשובה, פרק ג, הלכה ה) שבכוחו להכריע את העולם כולו לכף זכות ולהביא תשועה והצלה.

(תורת מנחם תשמ"ו, כרך ב, עמ' 359)

אמרת השבוע

לישראל אין נחמה

ערב אחד, בשעה מאוחרת, נכנס החת"ם סופר לבית המדרש שבעירו, ומצא את המקום מלא יהודים. אלה עוסקים בתורה, אלה אומרים תהילים וכיוצא בזה. המראה ריגש אותו, והוא קרא באנחה:

"הגמרא (ברכות ג,א) אומרת, שכאשר ישראל נכנסים לבתי כנסיות ובתי מדרשות ועונים 'אמן יהא שמיה רבא', הקב"ה 'מנענע ראשו' ואומר: 'מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם'.

"יש לפרש זאת כך: 'מה לו לאב שהגלה את בניו' - מה חסר לו לקב"ה אף שהגלה את בניו, הלוא גם בגלות הם עובדים אותו בנאמנות; הצרה הגדולה היא - 'אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם' - להם באמת אין נחמה".

מן המעיין

יוסף ובנימין

בני על המקדשים

"וייפול על צווארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צוואריו" (בראשית מה,ד). יוסף בכה על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחורב, ובנימין בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחורב.

(רש"י)

צער הזולת כואב יותר

לכאורה היה יוסף צריך לבכות על חורבן משכן שילה, שעתידי להיות בחלקו, ובנימין היה צריך לבכות על חורבן שני בתי המקדש שעתידים להיות בחלקו שלו? אלא שצערו של הזולת צריך להיות נוגע לליבו של אדם יותר מצער עצמו.

(רבי יחזקאל מקוזמיר)

עשה, אל תבכה

כשאדם רואה שה'מקדש' הרוחני של חברו 'חרב' - עליו לעשות כל שביכולתו לעזור

שאף הוא לא היה ראוי לכך, משום שאחיו נענשו בגללו.

(רבי לוי יצחק מברדיצ'ב)

המקדש כצוואר

בית המקדש נקרא 'צוואר', כמו שאמרו חז"ל על הפסוק "כמגדל דוד צווארך בנוי לתלפיות" - זה בית מקדש. כי הצוואר הוא ממוצע בין הראש לגוף, וכעין זה הוא בית המקדש, שהוא אמצעי ומחבר עליונים לתחתונים וכל התפילות עולות דרכו, וכנגדן כל ההשפעות יורדות דרכו.

(רבי אברהם מסוכוצ'וב)

תכשיטים של ישראל

לא מצינו בכל המקרא בכייה על הצוואר אלא כאן. והטעם שהצוואר רומז לבית המקדש, מה צוואר רוב תכשיטים בו, כך בית המקדש רוב תכשיטים של ישראל תלויים בו.

(רבי ברוך אפשטיין)

לחברו לתקן את הדבר. אך אם השתדלותו אינה נושאת פרי, עליו להצטער על מצבו של חברו ולהזיל על כך דמעה. ואולם כאשר ה'מקדש' האישי שלו חרב, אסור לו להסתפק באנחה ובבכייה אלא עליו לעשות ולפעול במלוא המרץ כדי לבנותו מחדש.

(הרבי מליובאוויטש)

אותה שנאת חינם

יוסף בכה משום שחזה כי אותה שנאת חינם, שגרמה למכירתו בידי אחיו, תביא גם לידי חורבן בית המקדש.

(רבי ישעיה מפראג)

אחיו נענשו בגללו

בית המקדש נבנה בחלקו של בנימין דווקא, ולא בחלקו של שבט אחר, משום שידם של שאר השבטים הייתה במכירת יוסף. אך אם כן, מדוע בחלקו של בנימין דווקא, ולא בחלקו של יוסף עצמו? אלא מתברר

לוח יומי ללימוד הרמב"ם כתקנת הרבי מליובאוויטש

יום בשבוע	ש"ק ז' טבת	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'
ג' פרקים ליום	הל' תומאת אכילין פרק י"ב	פרק י"ט	פרק טו. הל' כלים. פרק א"ב	פרק ג'ה	פרק ו"ח	פרק ט"א	פרק י"ד
פרק א' ליום	הל' מלוה ולוה פרק כ	פרק כד	פרק נה	פרק נו	פרק סו	הל' טוען ונטען. פרק א	פרק ב

הכניסו לבית את ה'נשמה'!

המגין היוקרתי 'נשמה' - הסיפורים מעוררי ההשראה שלכם, ההגות של תורת החסידות, החוויות המרגשות מבתי חב"ד והדמיות המתקוות שפותחות את הלב

למטיים יצורפו גליונות 'פרשה' העלון הפופולרי המבוקש מבית צעירי חב"ד

chabad4u.org.il • 051-5415770

שני משיחים לישראל?

משיח בן־יוסף. בתלמוד, במדרשים ובזוהר מוזכרת דמותו של משיח בן־יוסף. על־פי המקורות הללו הוא מופיע לפני משיח בן־דוד (אברבנאל ליחזקאל לו, טו ואילך. לקוטי שיחות, כרך כה, עמ' 259), נעשה מלך על כל ישראל, ואולם הוא נהרג בידי אומות העולם. אחריו ימלוך על ישראל משיח בן־דוד, והוא יביא את הגאולה השלמה.

בגמרא (סוכה נבא) יש דעה שמפרשת את הפסוק (זכריה יב, יב): "וְסִפְּדָה הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת־מְשֻׁפָּחוֹת" – "על משיח בן־יוסף שנהרג". בהמשך הגמרא אומרת שהקב"ה אומר למשיח בן־דוד: "שָׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנֶה גוֹיִם נְחֻלְתָּךְ" (תהילים ב, ח). אך כשהמשיח רואה את משיח בן־יוסף שנהרג, הוא אומר לקב"ה: "ריבונו־של־עולם, איני מבקש ממך אלא חיים". כאן רואים כי משיח בן־יוסף נהרג, ואילו משיח בן־דוד נשאר בחיים.

דברים רבים בענייני הגאולה לא הוגדרו במפורש. הרמב"ם קבע כלל גדול (פרק יב מהלכות מלכים, הלכה ב), שכל אותם דברים (אלה שלא הוגדרו) "לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו". משיח בן־יוסף אינו נזכר כלל ברמב"ם, ולכן דמותו נשארת לוטה בערפל. רבי סעדיה גאון קובע (בספרו אמנות ודעות, במאמר הגאולה) כי אין הכרח שמשיח בן־יוסף יבוא בפועל, אלא הדבר תלוי בעם ישראל: אם עם ישראל ישוב בתשובה, יתגלה מייד משיח בן־דוד, ולא יהיה צורך במלחמות ובפעולתו של משיח בן־יוסף. גם אם יופיע אז משיח בן־יוסף, לא יהיה אלא שליחו של משיח בן־דוד ויכין לו את הדרך.

יש שפירשו את עניינו של משיח בן־יוסף על כל הצדיקים ומנהיגי ישראל שמתו על קידוש השם בתקופת הגלות. כל אלה הריהם בבחינת "משיח בן־יוסף שנהרג". על־פי מסורת של תלמידי הבעל־שם־טוב (שם משמואל' על פרשת ויגש) אורך הגלות והאסונות שאירעו לעם ישראל המירו את מלחמת גוג ומגוג ואת מותו של משיח בן־יוסף, ולכן המאורעות האלה כבר לא יתרחשו.

יהודה ויוסף. המהר"ל (נצח ישראל פרק לו) מסביר שבבטי יהודה ויוסף הם כנגד המוח והלב. יהודה הוא כנגד המוח, והוא מציין את שלטון המוחין והדעת; ואילו

יוסף הוא כנגד הלב, והוא מציין את שלטון המידות והרגש. לכן יהודה ויוסף הם מנהיגי האומה היהודית.

ואולם משניהם, ההנהגה האמיתית שייכת ליהודה, שכן המוח הוא העליון על כל האיברים, וכולם צריכים להיות מונהגים על־ידו. הנהגתו של יוסף מציינת מצב נחות, כאשר עם ישראל אינו בשל ועדיין אינו ראוי להנהגה העליונה של יהודה, והוא נמשך אחר הלב (יוסף) ולא אחר המוח (יהודה). השלמות היא במשיח בן־דוד, ועליו נאמר (יחזקאל לו, כה) "וְדָוִד עֶבְדִּי נָשִׂא לָהֶם לְעוֹלָם".

העיקר הבריאות ב'גפן בסד'

ביטוח בריאות קולקטיב לכל המשפחה

הידעת?

קולקטיב בריאות מעניק הרבה יותר כיסויים מביטוח בריאות פרטי ועולה משמעותית פחות הכל בזכות הכח הקבוצתי שלנו

להצטרפות מהירה צרו קשר:

077.444.7777

צריך לעשות הכל שיהיה בסדר **גפן בסד'**

© 051-2444777 basad.co.il

בריאות | פנסיה | רכב | דירה | ביטוח חיים | נסיעות לחו"ל | משכנתא

מכון קדושת האות החדש ותיקון ספר תורה ישנים

קונה ספרי תורה פסולים (גם פיועדים לגניזה)

חיים (עוסק מורשה) **054-3175116** וכן רוכשים כלי כסף, כתרים, ריעונים ועוד

תשלום הוגן

kdushathaot@gmail.com

הצלה ושכרה בצידה

ולעדכן אותה במצבו הקשה. הוא יצא לתחנת הרכבת, אך גילה כי לא נותר בה מקום. הרכבת הבאה תגיע רק בעוד יומיים.

קיהן החליט לעשות מעשה נועז ומסוכן. הוא קפץ על הציור המחבר בין שני הקרונוט, נזהר שלא להניע את רגליו, שמא ייתפסו בין הציורים. בקור של מינוס עשר מעלות עמד על הציור במשך כשש שעות. בהמשך הנסיעה הצליח למצוא מקום ישיבה ברכבת, עד לודז'.

בליל שבת קודש נכנס לבית הכנסת, וסיפר לרב על החולה. הרב פסק כי זה פיקוח נפש והורה לו לקנות מייד את התרופה ולנסוע להביאה אל החולה. הוא מיהר אל בית המרקחת, ולשמחתו הצליח לקנות את התרופה.

משם רץ לתחנת הרכבת, אך התברר לו כי הרכבת הבאה תצא רק ביום ראשון. אחרי השבת איתר את בת-דודתו של החולה, קיילה שמה. זו שמחה לשמוע על בן-דודה ששרד את המלחמה.

היא החליטה לקחת עימה חברה ולהצטרף לקיהן בנסיעתו אל החולה. ברכבת התברר ששמה של החברה ברלינר, ואחיה הוא אותו ברלינר שקיהן קבר עם יהודה-לייבל קנופף... שוב ראה קיהן כי ההשגחה העליונה אינה מפסיקה ללוותו.

בבואם לבית הרפואה שמחו לגלות כי חיים-משה עדיין חי. המפגש עם בת-דודתו שימח אותו, אך מצבו עדיין

היה קשה. "הבה נתפלל שהתרופה תשפיע", אמר לקיהן אחד הרופאים.

קיילה סעדה את בן-דודה במסירות, ואט-אט התחזק והבריא, וכעבור שבועיים שוחרר ממיטת חוליו. "קרה פה נס!", אמר אחד הרופאים בהתרגשות.

כשבוע לאחר חזרתם ללודז' נקשרו קשרי שידוכין בין ר' ישראל-יצחק לקיילה, ובכ"ב בשבט תש"ו נערכה חופתם. הזוג הצעיר עלה לארץ ישראל והקים משפחה ענפה. גם ר' חיים-משה קנופף עלה לארץ, והיה מנהלו ועורכו של העיתון 'המודיע'.

(על-פי 'החסיד האחרון', סיפור חייו של ישראל-יצחק קיהן, מאת נכדו שחר קיהן)

חשובים מאוד. קבור אותם בכבוד". קיהן שאל מי הם.

"זה שמו פצנובסקי", אמר היהודי והצביע על הראשון. "השני נקרא ברלינר, ושמו של השלישי יהודה-לייבל קנופף". קיהן תהה כיצד יוכל לכבד את קבורתם בתוך בורות הקבורה הגדולים שחפרו. הוא החליט לרוקן שקי מלט ענקיים ולהכניס את הנפטרים היקרים לתוכם, בניסיון נואש לכבד את קבורתם.

'איזו השגחה אלוקית!', הרהר קיהן בעומדו מול בנו של יהודה-לייבל, חיים-משה. הבן סיפר כי עבר את כל שנות המלחמה לצד אביו, ולמרבית הכאב הוכה האב למוות בידי הנאצים שבועות אחדים לפני סיומה. הוא התנחם לשמוע שקבורת

"זמנו של החולה קצוב, לא יותר מארבעים ושמונה שעות", אמר הרופא. "לצערי אינני רואה שום דרך לרפא אותו".

הדברים השרו על ישראל-יצחק קיהן עצב רב. "יש דבר שאני יכול לעשות?", שאל-התחנן. הרופא הביט בו בעיניים ספקניות. "יש תרופה חדשה, פניצילין שמה. נסה להשיגה בלודז'. ייתכן שהיא תוכל לרפא את הבחור, אם תגיע בזמן".

המלחמה הנוראה הסתיימה. אודים מוצלים מאש יצאו ממחנות ההשמדה של הנאצים ימ"ש. ישראל-יצחק קיהן היה בין השרידים האלה. למחרת השחרור ממחנה 'שוטנוורק' החליט לחזור ללודז', עיר הולדתו, בניסיון לבדוק אם מישוה מבני משפחתו נותר בחיים.

הוא השתלב ב'קיבוץ' של תנועת 'פועלי אגודת ישראל', שעסק בהצלת ילדים יהודים שנשלחו למזורים, ובשיקום היהודים שניצלו מהמלחמה.

קיהן לא פסק מלחפש את קרוביו. הוא הצטרף למסע של ועד ההצלה מלודז' אל מחנות ניצולים ליד מחנה העבודה 'קלטוואסר'. הוא הכיר היטב את האזור, שבו הועבד בפרך במהלך המלחמה. החזרה למקום הציפה בו מחדש את הזיכרונות הקשים: האכזריות הנאצית, המוות שארב בכל פינה, הרעב והיאוש שהיו מנת חלקו.

בבית הרפואה המאולתר ראה מאות חולים ופצועים, כאובים ותשושים. רבים מהם שכבו מדוכאים, בודדים. הוא החל לעבור בין החולים בתקווה לזהות פנים מוכרות. לצערו לא מצא שום מכר או קרוב.

בסקירה האחרונה, קודם שעזב את המקום, נעצר מבטו על בחור ששכב באחת המיטות. "שלום יהודי", קרא הבחור לעברו בקול חלוש. "שלום וברכה. מה שמך?", שאל קיהן בהתעניינות. "חיים-משה קנופף", השיב הבחור בלחש.

השם קנופף עורר במוחו זיכרון לא רחוק. בחודש אייר תש"ה נעשה המצב במחנה 'שוטנוורק' קשה ביותר. העבודה הופסקה ומזון כבר לא היה, כנראה בעקבות התקדמות הרוסים. הרעב גבר ועימו המחלות. בכל יום מתו אנשים.

בשבת, כ"ב באייר, לא בא הרכב ששימש לפינוי המתים. הנאצים פקדו על האסירים לקבור אותם. קיהן הצטרף לעבודה הנוראה. הם הובילו את הגופות בעגלה לכפר סמוך. אחד היהודים הצביע על שלושה נפטרים ואמר לו: "אלה אנשים

קיהן (עומד) וקנופף (משמאל) בארץ ישראל

הוא קפץ על הציור המחבר בין שני הקרונוט, נזהר שלא להניע את רגליו. בקור של מינוס עשר מעלות עמד על הציור במשך כשש שעות

אביו הייתה באופן מכובד ככל האפשר. בהמשך סיפר לקיהן כי מכל משפחתו נותרה בת-דודה יחידה, הנמצאת כעת בלודז'.

כאשר שמע קיהן מהרופא שפניצילין יכול להציל את חייו, החליט לחזור ללודז' מייד. שם קיווה גם למצוא את בת-דודתו של החולה

= NEW! =

הפצה: BSD

BSDPUBLISHERS.COM • INFO@BSDPUBLISHERS.COM
HEBREWAL.CO.IL • 052-8111111

עכשיו גם באנגלית

A BESTSELLER IN HEBREW. BY THE WRITER RABBI MENACHEM BROD.

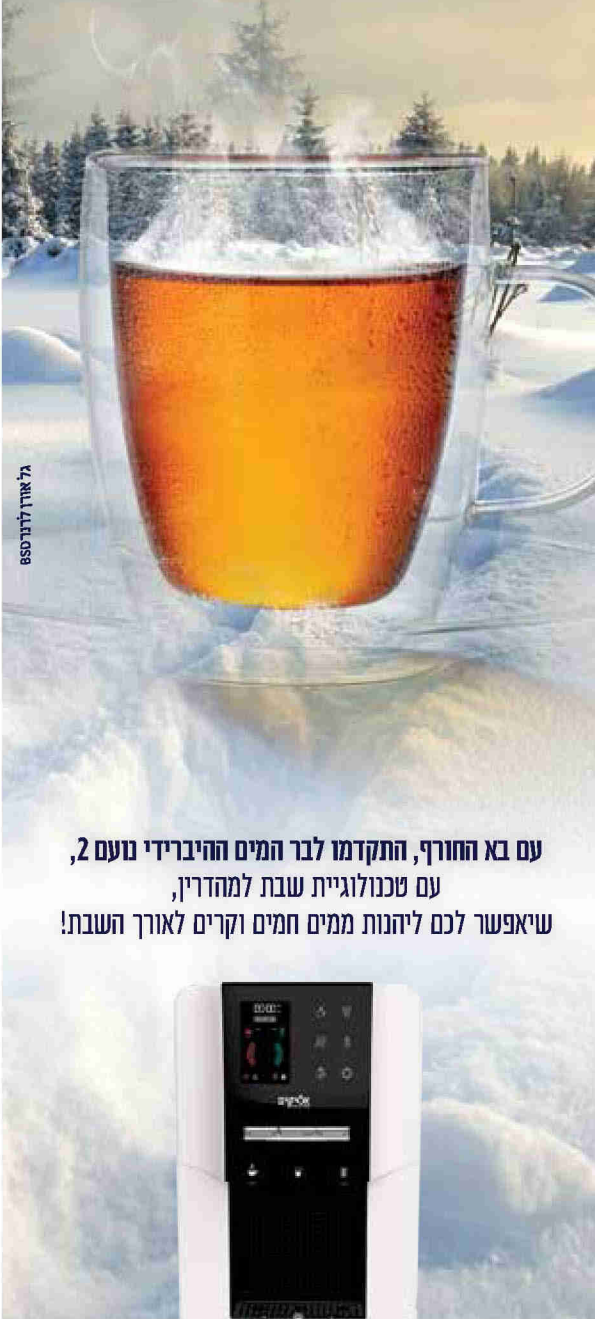
THIS BOOK DESCRIBES THE STRUGGLE OF YESHIVA STUDENTS SEARCHING FOR A PATH IN SERVING HASHEM. EXAMINING VARIOUS PATHS WITHIN TORAH TRADITION REVEALS CHALLENGING NEW CONCEPTS AND EXPOSES THEM TO THE FASCINATION OF CHASSIDISM.

'נשמה עם עצמה'

אלפים קראו בשקיקה את הספר 'נשמה עם עצמה', המספר על שלושה תלמידי ישיבה שיצאים למסע חיפוש רוחני, ומגלים את היופי והעומק שבחסידות.

הוא לא יביא לכם שלג פסטורלי כמו בתמונות אבל כוס תה חמה ומפנקת, כן!

גל'אורן לודרמן

עם בא החורף, התקדמו לבר המים ההיברידי נועם 2, עם טכנולוגיית שבת למהדרין, שיאפשר לכם ליהנות ממים חמים וקרים לאורך השבת!

מוקד הזמנות: 077-230-47-57

רציתי לשאול

עם הר"ר יחיאל הררי מרצה, סופר, מחבר סדרת 'עצות התניא'

מה רע בלהיות עצוב מדי פעם, כשקשה לי?

נגוע בעצבות וחרדות, סביר שייכשל בדרכו, לא יתקדם, לא ייזום ולא יגלה את הכוחות שקיבל. כך למשל בזירת היאבקות, אם אחד המתאבקים שרוי בעצבות, המובילה לעצלות, סביר שיפול וינצח בקלות גם אם הוא חזק מחברו.

תנאי הצלחה, מדגיש בעל התניא, הוא יציאה לכל משימה מתוך זריזות, הנובעת משמחה. האדם נדרש לאמץ תודעה שהמציאות מדויקת בעבורו, ושהוא יכול לצמוח ממנה. לעומת זה, מי ששרוי בדאגות, הוא כמי שמשקולת קשורה לרגליו ומגבילה את צעדיו.

ולכסוף, העצבות מכטאת צמצום של חיות הנפש לגוף. התוצאה עשויה להיות כבדות ועייפות, עד כדי תשלום מחיר גופני ממש.

שמחה היא תמיד אתגר, ואת האתגר הזה תורת החסידות מבקשת מאיתנו לאמץ כתנאי לצמיחה, להצלחה ולחיבור אמיתי לבורא.

עצבות היא תנועה טבעית. לא נדרש מאיתנו מאמץ כלשהו כדי שתעורר בנו מידה של עצב. דווקא משום כך החסידות דורשת מאיתנו לסלק את העצבות מחיינו.

סיבה אחת למאמץ שיש להשקיע בסילוק העצבות היא שזו מנוגדת לאמונה ולביטחון. עצבות נובעת מתחושה שהמציאות אינה מתנהלת על-פי ציפיותיי. מאחורי תפיסה זו של המציאות ניצב אדם שכל-כולו עסוק בעצמו. כשהאדם עצוב, הוא מסלק את הבורא מעולמו. המציאות היא 'אויב' שלו, ולא בריאה מדויקת שנבראה במיוחד בעבורו, כדי שיגלה את כוחותיו. גם הפסימיות, שהיא היבט מסוים של עצבות, נובעת מחוסר ביטחון שהדברים יסתדרו כראוי.

סיבה שנייה, העצבות מונעת מהאדם לגלות את כוחותיו. אדמו"ר הזקן משתמש בדימוי של היאבקות כדי להסביר את פגעי העצבות. כשאדם

הלכה למעשה

הרב יוסף גינזבורג רב אזורי, עומר

צום עשרה בטבת

שאלה: מה הן הלכות תענית עשרה בטבת?

מכיוון שיום שלישי איננו יום קריאה, יש פוסקים הדורשים שיהיו בבית הכנסת עשרה מתענים, כדי לקרוא 'יחל', ויש המקילים בשבעה. לעומתם, יש פוסקים הסבורים שקריאת 'יחל' היא חובת היום, ודי בשלושה מתענים, וכן מנהג חב"ד.

יש מתירים להעלות לכתחילה לתורה מי שאינו מתענה, ויש אומרים שרק אם כבר קראוהו וצר לו להודיע מפני חילול השם - יעלה. אחרים, בפרט מהספרדים, פוסקים שגם אם קראוהו לא יעלה.

לאחר חורבן יהדות אירופה נקבע יום זה בידי הרבנות הראשית ליום הקדיש הכללי, לקדושי השואה שיום פטירתם לא נודע.

ככלל יום תענית יש לעשות ביום זה חשבון נפש, להתנהג בנחת ולהישמר מן הכעס. ויהי רצון שצום זה ייהפך במהרה, עם שאר התעניות, לששון ולשמחה.

מקורות: שו"ע ונו"כ סי' תקנ"ב, ור"ס תקס"ח. סי' תקס"ט. ערוך השלחן שם סי' ז'. שו"ת צמח צדק שער המילואים סי' ט. 'שערים המצוינים בהלכה' לקיצור שו"ע סי' קכ"ד סי' יב, וש"נ. לוח דבר בעתו. שו"ע ונו"כ סי' תקס"ח.

תשובה: מצוות עשה מדברי הנביאים (זכריה ה) להתענות בארבעה צומות, שאחד מהם הוא עשרה בטבת, "צום העשירי", היום שבו החל המצור שנסתיים בחורבן בית המקדש הראשון.

הצום מתחיל בעלות השחר (למחמרים ביותר: 4:36 במרכז הארץ), ומסתיים בצאת הכוכבים (17:15). גם מי ששכח ואלו חייב להשלים את התענית. בתעניות אלה אסורות האכילה והשתיה, אך לא הרחיצה, נעילת הסנדל וכו'.

כשיש חתן או ברית מילה, אין אומרים ידו ומקצרים את הסליחות עד "הרחמים והסליחות", ויש המקצרים יותר. החתן ובעל הברית אינם אומרים סליחות ותחנון כלל.

גם למנהג חב"ד אומרים 'סליחות לעשרה בטבת', כנדפס בסידורים, אחרי נפילת אפיים, וכן 'אבינו מלכנו'. ויש קהילות חסידים שאינן אומרות 'אבינו מלכנו'.

תקציר: הילדים מתלנים למבצע הלכידה, אך משארים לאזכבתם מחוץ לשדרת הברושים. ומי רץ פתאום לידם? מר ישראלי הנמלט מחבריו...

תחמשת מן הצומח

עד שהוא יתפס את הילדים, חלילה?!

אכל חיים היה נחוש בדעתו. "הוא לא יצליח לתפס אותם", אמר בכוחו, "אנחנו חייבים לתת לאנשים הללו להסתפק עם החק באפן מבהק, כדי לעצר אותם. נתערב בשניה שנדרש. לא רגע אחד קדם!", קבע בתקיף.

אלא שהשוטר חיים לא העריך נכונה את כשרו הפיזי של הגבוה. הוא הגביר מהירות במפתיע והמרחק בינו ובין הילדים החל להצטמצם במהירות באפן מפתיע... השוטרים דרכו בחשאי את נשקם, קובי צעק לחבריו: "חייבים לעשות משהו!", אך דוקא שמואלי הכריח הפעם: "הבובקסו!..."

...

הם עצרו בפנת הבנין הסמוך, הוציאו במהירות את כל הבובקסו שבכיסם,

הסתובבו לעבר מבקש נפשם... מטח כבד של בובקסו קשים ומכניס היטב הלם פראופו של הרודף הקמום. בינתיים, בחסות ה'הפצצה', מהר קובי ולחש ליוני בקול צרוד, "מהר-מהר, הורד את הסודר שלך בלי שההוא יראה ונעשה ממנו כדור גדול, בסדר?" - יוני, בלי לשאל שאלות, עשה כמצווה.

"עכשו, צא רגע מהפנה, כדי שההוא יראה אותך, וזרק בכל הכוח את הסודר שלך אל הגג. זו השיטה היחידה להפטר מהאיש הזה".

רגע אחרי שהסודר עשה את דרכו אל הגג, מהרו הילדים והמשיכו במנוסתם, אלא שבכך

לא היה ככה כל צורך... "המשיכו, המשיכו לרוץ, כדי שאני אחשב שהחנכיה אצלכם... ראיתי הכל!", והרודף עצר על מקומו בחינה מנצחים, ופנה לרוץ אל תוך הבנין. שניה אחרי רץ פנימה גם מר ישראלי עצמו, שרצה ונחש אף הוא מה מסתתר בתוך כדור הצמר העגל שנוזק אל הגג. שניהם רצו כמטרים במעלה המדרגות, מנסים להקדים זה את זה ולהגיע ראשונים לחנכיה המסתתרת... מר ישראלי, כמו חברו, לא ידע כמובן מי באמת מחכה לו שם, על הגג הבנין...

חכו ותראו מה אעשה לכם ברגע שאתפס אתכם..." בעוד חברו, הנמוך יותר, שלא האמין למר ישראלי, הוסיף לרדף אחרי, אלא שהנה, שד ושבר... מר ישראלי צקה את אחד הבננים בשכונה ונעלם מעיניו! הנמוך הביט פה וכה בחסר אונים, רקע ברגליו ברגו ורץ במהירות אל תוך אחד הבננים, כדי לטפס אל גגו ואולי להצליח למצוא משם את החבר הנבוגד.

עשרות השוטרים הסמויים, שעקבו אחרי המרדף המתפצל, רקעו ברגליהם בחסר סבלנות והביטו בחיים, מפקד הארוע, במתח. "נו, למה שלא נקפץ ונעצר אותם עכשו, חיים? מה, אתה רוצה לחכות

דבר התורה שלי

להתעודד ולהצטער

יעקב ומשפחתו יוצאים למסע למצרים, להתגורר בה על פי הזמנתו של יוסף.

בבאר-שבע, קדם שהם יוצאים מארץ ישראל, אמר ה' ליעקב: "אל תירא מרדה מצרימה". אל תחשש מהירידה למצרים.

נשאלת השאלה, הלא יעקב כבר יצא לדרך, ואם כן, זה עצמו מוכיח שאינו מפחד; מדוע הקדוש-ברוך-הוא צריך לעודד אותו עכשו?

רש"י משיב: "לפי שהיה מצר (מצטער) על שנוקק לצאת לחוץ לארץ". כלומר, יעקב לא פחד מהירידה למצרים, אלא הצטער על כך. לכן הקדוש-ברוך-הוא עודד אותו.

יעקב וצאצאיו מנו כבר שבועים נפשות, והחל להוצר עם ישראל. יעקב ידע שהמקום המתאים לגדל בו את העם היהודי הוא ארץ ישראל הקדושה, ולכן הרגיש צער על עזיבת הארץ.

הקדוש-ברוך-הוא הרגיע אותו ואמר: "אל תירא מרדה מצרימה, כי לגוי גדול אשימך שם". במצרים דוקא עם ישראל יבנה ויצמח לעם גדול יותר מהגדול שיכול להיות לו אם ישאר בארץ.

גם אנחנו שרויים בגלות הקשה והארכה, וגם אנו צריכים להרגיש צער על כך. דברי העידוד של הקדוש-ברוך-הוא ליעקב מכניסים גם אלינו. אם הקדוש-ברוך-הוא שלח אותנו לגלות, אין ספק שנתן לנו כוחות להתגבר על כל הקשיים והסבל שבה. דוקא על-ידי ההתגברות על הגלות עם ישראל מגיע לשיא העלייה בעבודת ה'.

אבל לצד העידוד וההבנה כי יש תכלית ומטרה להמצאותנו בגלות, חובה עלינו לחוש צער על היותנו בגלות, ולדרש ולזעק: "עד מתי?". אנחנו צריכים לומר לקדוש-ברוך-הוא שאנו רוצים את הגאולה תכף ומיד ממש!

(על-פי לקוטי שיחות, כרך ל, עמ' 229)

מה רבו מעשיך ה'

הפינגוין הקיסרי

נסיתם פעם לעמוד שעה בחוץ כשהטמפרטורה יורדת מתחת לאפס? ועכשו תארו לעצמכם את ההרגשה בקר של 60 מעלות מתחת לאפס.

בקר הנורא הזה הוא עומד לא שעה אחת אלא ארבעה חדשים רצופים. כמעט אין הוא זז ממקומו, אפילו בסופות שלג סוערות. יש לו תפקיד חשוב - לדגור על ביצה.

הפירו את הפינגוין הקיסרי. הוא חי בביצת אנטארקטיקה הקפואה. זה בעל-חיים מרתק. יותר מחצי מיליון פינגוונים חיים בביצת.

גבוהו של הפינגוין הקיסרי כמטר ומשקלו מגיע עד 45 קילוגרם. הוא מסגל לחיות עד חמשים שנה.

רב ימות השנה הפינגוין שוחה בים ונזון מדגים. אבל בחורף הדרומי (שזה בקיץ שלנו) הוא מתרחק מהים וצועד כמאה קילומטר אל מדף של קרח. שם הוא מתמקד במשימה חשובה ביותר - גדול דור חדש של פינגוונים.

הנקבה מטילה ביצה אחת. משקלה כחצי קילוגרם, וזו אחת הביצים הגדולות בטבע. הזכר לוקח מיד את הביצה ושומר עליה בקפל מיוחד הממקם מעל רגליו. שם היא מתחמם בחם קבוע של 35 מעלות. ארבעה חדשים תמשך תקופת הדגירה. הנקבה חוזרת לדוג בים, ואלו הזכר נשאר עם הביצה.

בדיוק לקראת בקיעת הגוזל הנקבה חוזרת. איך היא יודעת לחשב את הזמן המדויק? - זה אחד מפלאי הבורא.

כשהגוזל בוקע האם מזינה אותו בזמן שהיא מקיאה ממקורה. יש בביצתה מזון לכעשרים-שלושים ימים, ואז הזכר חוזר ומביא לגוזל מזון טרי. כך הם מתחלפים בתפקידיהם עד שהגוזל מתבגר ונעשה פינגוין קיסרי בעצמו.

מאת: דניאל גורדון
איור: מרדכי אייזנשטט

אמת ויצו

...וישר ונאמו

ספורו המפלא של אבי משפחת רוטשילד המפורסמת

6

תקציר: שנים חלפו. תמורות רבות עברו על מדינות אירופה ועל התושבים היהודים של גטו פרנקפורט. מאיר-אנשיל רוטשילד נשא אשה, נכנס לעולם העסקים והקים בנק פאנאטל שנקרא את שם המשפחה

תקופה. הנסיך וילהלם עולה לשלטון, ומקבל ברישה מאביו הון עצום.

יחי הפלך וילהלם!

יחי הפלך וילהלם!

קראו ספר ליהודי מאיר אנשיל רוטשילד מהגטו בפרנקפורט... אל תתעכבו.

יחי הקיסר פאטר נעורי, זוכר שהבטחת לעזור לי, אם אזדקק לטובה?

בן אדם, מלכי! לא שבתתי אפילו לרגע.

הוד רוממותו קרא לי. באתי מיד.

הנני בזאת, בענג ובכבוד רב, למנות היום, קבל עם ועדה, את ידי הקיסר בריון הפשוטות, פיר מאיר אנשיל רוטשילד, ליועץ ומפקח על כספי וקבסי. הריעו ליועץ הפלך!

אבל שום אבל ושום כלום... אין לך מה לדאוג תוכל להשאר יהודי נאמן כל ימי חייך. איש לא ידרוש מפקד להמיר את דתו - יועצי הפאמן מפל.

הפשוט: בוא

ביום שלישי הקרוב יחול עשרה בטבת, שהוא יום תענית על תחלת המצור שהביא לתרבון בית המקדש. ילדים אינם צמים, אבל הם אוכלים ושותים דברים הכרחיים בלבד ולא ממתקים.

הלכה בשבוע

לספר את השואה מחדש

הגדולים עיצבו את העם היהודי במרוצת הדורות".

השואה חיזקה את האמונה

בין השאר הרב קריגר יוצא נגד היסטוריונים שניסו להפוך את השואה לסיפור של קריסת האמונה: "נכון, ליהודים רבים היו שאלות, אז מה? השאלות בהחלט מתבקשות. ועם זה, יש בידינו עדויות של יהודים רבים שדווקא השואה חוללה בהם התחזקות של האמונה. למשל, יהודים שהמירו את דתם קודם השואה החלו לשוב ליהדותם דווקא בתוך הגטאות".

איך ספור סיפורים מופלאים שנאספו בידי צוות המרכז מספרים את הסיפור שטרם סופר: "זה הצד של ההתמודדות והגבורה. יהודים שוויתרו על פרוסת לחם למען חבר. יהודים שהקריבו את חייהם בעבור הזולת. את הסיסמה החלולה 'לעולם לא עוד' אפשר לומר גם על יהודי אחד שנהרג. התוכנה צריכה לרדת לעומקו של הסיפור, לדבר על הקוד המוסרי - מה שהיטלר ניסה למחוק ולא הצליח".

הרב קריגר בפולין עם משלחת אישי ציבור מטעם 'שם עולם'

בני הנוער שיצאו לפולין שאלו: מה היה סדר יומם של היהודים בזמן השואה? מתי התפללו? איך התמודדו עם הכשרות? איך התנהלו הרבנים?

הוא גדל בבית של ניצולי שואה. מהוריו שמע על מסירות הנפש בימי האימה, על העוז היהודי בתוך מחנות המוות, על הניסים שנצנצו בתוך האפלה, על האחוזה היהודית שהתגלתה בכל עוצמתה ועל האמונה הבוררת שתמיד הייתה שם. אבל כשבגר והתחיל ללמוד את נושא השואה ביסודיות, קיבל סיפור אחר לחלוטין: סיפור של כניעה, תבוסה, צאן לטבח. תמונה זו של השואה טלטלה את עולמו של הרב אברהם קריגר, תושב כפר הרא"ה. בתפקידו כר"מ בשיבת בני עקיבא היה המחלוצים שיצאו עם קבוצות של בני נוער לפולין. בסוירים הללו שאלו בני הנוער: מה היה סדר יומם של היהודים בזמן השואה? מתי התפללו? איך התמודדו עם הכשרות? איך התנהלה המערכת הרבנית בימים ההם? הרב קריגר חש כי אין לו תשובות מדויקות, והדבר הכאיב לו.

התמונה החלה להשתנות

לפני כחצי יובל החליט להסתער על האתגר ולשנות את הנרטיב: לא עוד טרגדיה ואובדן בלבד, אלא גם ובעיקר התמודדות נפשית וערכית. הוא הקים את המרכז הבין-לאומי 'שם עולם' וחולל מהפכה תודעתית. "שמנו לנגד עינינו מטרה מרכזית - לשנות את התודעה, גם אצלנו וגם בחוץ", אומר הרב קריגר (60). "עד שהתחלנו את פעילותנו התייחסו להיבט האמוני בשנות השואה כאל זוטות. כיום המצב השתנה". ארבע מחלקות הקים במרכז: תיעוד, מחקר, חינוך, ומלחמה באנטישמיות ובהכחשת שואה. גולת הכותרת של פעילותו היא התיעוד המדויק של האמונה בימי השואה. "יצקנו תיעוד מרתק, מבוסס וממוסמך לכל הדברים שלנו, וכל התמונה החלה להשתנות", אומר הרב קריגר. "הארכיון שלנו הוגדר בידי גופים בין-לאומיים כגדול ביותר בעולם להתמודדות ולעוצמות רוח בשואה".

מענה להיסטוריונים

הוא חש שליחות ואחריות ציבורית במלחמה על הנרטיב של השואה, ונראה שמלאכתו נושאת פירות. הידע שנאסף ב'שם עולם' מונחל לעשרות אלפי בני נוער, חיילים, סטודנטים ומבוגרים. הפעילות חצתה מכבר את גבולות

המרכז למעולנות מתקדמת

מקצוע מכובד וריווחי!

- הצטרף לעשרות בוגרים מוצאים שמתפרנסים ברווח עבור שעת עבודה ביום!
- שיטת לימוד אישית: קורס דיגיטלי / קורס פרונטלי.
- מותאם למכללות וישיבות טכנולוגיות.
- מתנה לכל תלמיד.

דקל כהן - זוכה יצאת צדיק בתוכניתו של חיים הכט. מזמין גם אתכם ללמוד ולהתמקצע בלימוד פרקטי במקצוע מבוקש בישראל וליהנות מלוח' צמוד ומעשי בתום הקורס.

- תעודה באישור משרת ישראל
- קבוצות לימוד קטנות ויחסי אישי
- לימוד מעשי

דקל כהן לפרטים והרשמה: **077-8039969** מעולנות מתקדמת

www.dekelcohen.net 08-661 2407

'תמונת שואה' שטלטלה את עולמו. הרב קריגר

הארץ ומתקיימת כיום גם במדינות נוספות. "יומני האמונה המקוריים הקיימים בידינו, מאפשרים לענות להיסטוריונים המנסים לקבע צד אחד בלבד לשואה", אומר הרב קריגר. "כך מחמיצים את הסיפור המלא. ברור שהעם היהודי נחרב פיזית, אבל מבחינה רוחנית - הוא רק התעצם. דווקא השנים הקשות והמשכרים

לקבלת מארז גליונות **שיחת השבוע** ישירות אליכם - הצטרפות באתר chabad4u.org.il או בטל' 051-5415770

מנהל עמותה יקר!

זה בדיוק מה שאנחנו עושים עבור עשרות עמותות מגייסים מאות אלפים בכל חודש מחדש מתורמים חדשים

אם גם אתה רוצה לגייס מאות אלפים בחודש דבר איתנו

0723-266-150

M@millionim.co.il

עמותת חדר 457,650 לחודש 11.22	עמותת קרן 654,820 לחודש 11.22	עמותת נתיב 508,691 לחודש 11.22
עמותת סל 342,854 לחודש 11.22	עמותת דור 1,153,870 לחודש 11.22	עמותת לב 310,793 לחודש 11.22
עמותת חיים 631,218 לחודש 11.22	עמותת חנה 286,570 לחודש 11.22	עמותת עז 289,224 לחודש 11.22

